

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

15 март 2012 година *

„Съдебна компетентност и изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски дела —
Публично оповестяване на съдебните книжа — Липса на местоживеене или на известно
местопребиваване на ответника на територията на някоя държава членка — Компетентност при
„деликт или квазиделикт“ — Нарушаване на правата, свързани с личността, евентуално
причинено вследствие на публикуване на снимки в уебсайт — Място, където е настъпило или
може да настъпи вредоносното събитие“

По дело C-292/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Landgericht Regensburg (Германия) с акт от 17 май 2010 г., постъпил в Съда на 11 юни 2010 г., в рамките на производство по дело

G

срещу

Cornelius de Visser,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н А. Tizzano, председател на състав, г-н М. Safjan (докладчик), г-н А. Borg Barthet, г-н J.-J. Kasel и г-жа М. Berger, съдии,

генерален адвокат: г-н Р. Cruz Villalón,

секретар: г-н В. Fülöp, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 25 май 2011 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за датското правителство, от г-н С. Vang, в качеството на представител,
- за Ирландия, от г-н D. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-н А. Collins, SC и г-жа М. Noonan, BL,
- за италианското правителство, от г-жа G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-н S. Varone, avvocato dello Stato,

* Език на производството: немски.

- за люксембургското правителство, от г-н C. Schiltz, в качеството на представител,
- за унгарското правителство, от г-н M. Z. Fehér, както и от г-жа K. Szíjjártó и г-жа K. Molnár, в качеството на представители,
- за нидерландското правителство, от г-жа C. Wissels, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от г-н M. Wilderspin и г-жа S. Grünheid, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 6 ДЕС и член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), на член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар („Директива за електронната търговия“) (ОВ L 178, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257), на член 4, параграф 1 и параграф 5, точка 3 и член 26, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74), както и на член 12 от Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания (ОВ L 143, стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 3).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между G и г-н De Visser по повод на иск за отговорност поради публикуването в уебсайт на снимки, на които G се вижда отчасти гола.

Правна уредба

Право на Съюза

Директива 2000/31

- 3 Съображение 23 от Директива 2000/31 гласи:

„Настоящата директива няма за цел да установява допълнителни правила на международното частно право по отношение на колизия на правни норми, нито пък разглежда юрисдикцията на съдилищата; разпоредбите на приложимото право, посочено от правилата на международното частно право, не ограничават свободата на предоставяне на услуги [на] информационното общество, както е предвидено в настоящата директива“.

- 4 Съгласно член 1, параграф 1 от тази директива нейната цел е „да допринесе за нормалното функциониране на вътрешния пазар, като осигурява свободното движение на услуги на информационното общество между държавите членки“.

5 Член 1, параграф 4 от посочената директива гласи:

„Настоящата директива не установява допълнителни правила на международното частно право, нито разглежда юрисдикцията на съдилищата“.

6 Параграф 1 от член 3 от посочената директива, озаглавен „Вътрешен пазар“, гласи:

„Всяка държава членка гарантира, че услугите на информационното общество, които се предоставят от доставчика на услуги, който е установен на нейна територия, съответстват на националните разпоредби на съответната държава членка, които са част от координираната област“.

7 Член 3, параграф 2 от Директива 2000/31 гласи:

„Държавите членки не могат, по причини, свързани с координираната област, да ограничават свободата на предоставяне на услуги на информационното общество от друга държава членка“.

Регламент № 44/2001

8 Съображение 2 от Регламент № 44/2001 предвижда:

„Някои различия между националните норми, които са приложими по отношение на компетентността и признаването на съдебни решения, затрудняват гладкото функциониране на вътрешния пазар. Затова от съществено значение са разпоредбите за уеднаквяване на правилата за конфликт на юрисдикции по граждански и търговски дела и за опростяване на формалностите с оглед бързо и опростено признаване и изпълнение на съдебни решения от държавите членки, които са обвързани по настоящия регламент“.

9 Съгласно член 2 от този регламент:

„1. При условията на настоящия регламент, искиве срещу лицата, които имат местоживее в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка.

2. Лица, които не са граждани на държавата членка, в която имат местоживее, се подчиняват на правилата за компетентност, които са приложими по отношение на гражданите на тази държава“.

10 Член 3, параграф 1 от посочения регламент гласи:

„Срещу лица, които имат местоживее в държава членка, могат да бъдат предявявани искиве в съдилищата на друга държава членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели 2—7 от настоящата глава“

11 Член 4 от същия регламент гласи следното:

„1. Ако ответникът няма местоживее в държава членка, компетентността на съдилищата на всяка държава членка, при условията на членове 22 и 23, се определя от правото на тази държава членка.

2. По отношение на такъв ответник всяко лице, което има местоживее в държава членка, може независимо от неговото гражданство да се ползва в тази държава от действащите там правила за компетентност, и по-специално от тези, конкретизирани в приложение I, по същия начин както гражданите на тази държава“.

- 12 Член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, който се намира в озаглавения „Специална компетентност“ раздел 2 от глава II, предвижда:

„Срещу лице, което има местоживее в държава членка, може да бъде предявен иск в друга държава членка:

[...]

3) по дела относно гражданска отговорност [при деликт или квазиделикт —] в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“.

- 13 Член 26 от този регламент, който се намира в озаглавения „Проверка на компетентността и допустимостта“ раздел 8 от посочената глава II, гласи следното:

„1. Когато срещу ответник с местоживее в една държава членка е предявен иск в съд на друга държава членка и той не се яви, съдът служебно прогласява, че не е компетентен, освен ако компетентността му произтича от разпоредбите на настоящия регламент.

2. Съдът спира разглеждането на делото дотогава, докато не бъде доказано, че ответникът е могъл да получи документа за образуване на производството, или равностоен документ в достатъчен срок, който да му позволи да организира защитата си, или че са били предприети всички необходими стъпки за тази цел.

3. Член 19 от Регламент (ЕО) № 1348/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. за връчване[...] на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела [в държавите членки] [ОВ L 160, стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 161] се прилага вместо разпоредбите на параграф 2, ако документът, с който се започва делото, или [равностойният] документ трябва да се предадат от една държава членка в друга, съобразно настоящия регламент.

4. Когато разпоредбите на Регламент № 1348/2000 не са приложими, се прилага член 15 от Хагската конвенция от 15 ноември 1965 г. относно връчването в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела [наричана по-нататък „Хагската конвенция от 1965 година“], ако документът за образуване на производството или равностоен документ е трябвало да бъдат предадени съобразно тази конвенция“.

- 14 Член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001, който се намира в озаглавената „Признаване и изпълнение“ глава III, предвижда, че съдебно решение не се признава:

„когато то е постановено в отсъствие на страната, ако на ответника не е връчен документът за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си, освен ако ответникът не е успял да започне дело за оспорване на съдебното решение, когато е било възможно да стори това“.

- 15 Член 59 от Регламент № 44/2001 гласи:

„1. За да определи дали една страна има местоживее в държава членка, чиито съдилища са сезирани по дело, съдът прилага вътрешното си право.

2. Ако една страна няма местоживеене в държава членка, чиито съдилища са сезирани по дадено дело, тогава, за да се определи дали страната има местоживеене в друга държава членка, съдът прилага правото на тази държава членка“.

Регламент № 805/2004

16 Съгласно член 1 от Регламент № 805/2004, той има за цел да въведе европейско изпълнително основание за безспорни вземания чрез приемането на минимални процесуални изисквания, свободно движение на съдебни решения, съдебни спогодби и публични документи във всички държави членки, без да бъде необходимо да се преминава през междинни съдебни процедури в държавата членка на принудителното изпълнение преди признаването и изпълнението.

17 Член 5 от този регламент, озаглавен „Премахване на процедурата по признаване и изпълнение“, гласи:

„Съдебно решение, което е удостоверено като европейско изпълнително основание в държавата членка по произход, се признава и изпълнява в другите държави членки без необходимост от декларация за изпълнение и без възможност за противопоставяне на неговото признаване“.

18 Член 12, параграф 1 от посочения регламент гласи следното:

„Решение по вземане, което е [безспорно] по смисъла на член 3, параграф 1, буква б) или в), може да бъде удостоверено като европейско изпълнително основание само ако [съдебното производство в] държавата членка [по произход отговаря на] процесуалните изисквания, уредени в настоящата глава“.

19 Съгласно член 14, параграфи 1 и 2 от Регламент № 805/2004:

„1. Документът за започване на производството или на равностоен документ и призовки за явяване на съдебно заседание могат да бъдат връчвани на длъжника по следните начини:

- а) лично връчване на личния адрес на длъжника на лица, които живеят на същия адрес на длъжника или са наети на работа там;
- б) ако длъжникът е самостоятелно заето лице или юридическо лице, лично връчване в деловите помещения на лицата, които са наети на работа от длъжника;
- в) оставяне на документа в пощенската кутия на длъжника;
- г) оставяне на документа в поща или на компетентни публични органи и оставянето на писмено съобщение за това оставяне в пощенската кутия на длъжника, при условие че писменото съобщение посочва ясно характера на съдебен документ или правното действие на нотификацията по отношение на връчването и действието на връчването по отношение на сроковете;
- д) чрез пощата без потвърждение, в съответствие с параграф 3, когато длъжникът е с адрес в държавата членка по произход;
- е) чрез електронни средства с автоматично потвърждение за доставяне, при условие че длъжникът предварително изрично е приел този начин на връчване.

2. За целите на този регламент връчване в съответствие с параграф 1 не е приемливо, ако адресът на длъжника не е известен със сигурност“.

Регламент (ЕО) № 1393/2007

20 Съгласно член 1, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1393/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 година относно връчване в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела (връчване на документи) и за отмяна на Регламент № 1348/2000 (ОВ L 324, стр. 79), този регламент не се прилага, когато адресът на получателя на документа, който трябва да се връчи, е неизвестен.

21 Член 19 от Регламент № 1393/2007, озаглавен „Неявяване на ответник“, гласи следното:

„1. Когато се е наложило документът за образуване на съдебно производство или друг равностоеен документ да бъде изпратен в друга държава членка, за да бъде връчен съгласно разпоредбите на настоящия регламент, и ответникът не се е явил, съдебно решение не се постановява, докато не се установи, че:

- а) документът е бил връчен по начин, предписан от вътрешното право на държавата членка адресат, за връчване на документи по местни иски срещу лица, намиращи се на нейна територия; или
- б) документът действително е предаден на ответника или е доставен до неговото пребиваване по друг начин, предвиден в настоящия регламент;

и че във всеки един от тези случаи връчването или предаването са извършени в срок, достатъчен, за да позволи на ответника да организира своята защита.

2. Всяка държава членка може да заяви в съответствие с член 23, параграф 1, че съдът, независимо от разпоредбите на параграф 1, може да постанови решение, въпреки че не е получено удостоверение, потвърждаващо връчването или предаването, ако са налице следните условия:

- а) документът е предаден по един от начините, предвидени в настоящия регламент;
- б) период, не по-къс от шест месеца, определен като достатъчен от съдията по делото, е изминал от деня на предаване на документа;
- в) не е получено никакво удостоверение, въпреки че са положени всички необходими усилия за неговото получаване чрез компетентните власти или органи на държавата членка адресат.

3. Независимо от разпоредбите на параграфи 1 и 2, при спешни случаи съдът може да разпорежда всякакви временни или предпазни мерки.

4. Когато [...] документът за образуване на съдебно производство или друг равностоеен документ [е трябвало] да бъде изпратен в [друга държава членка], за да бъде връчен съгласно разпоредбите на настоящия регламент, и е постановено решение срещу ответник, който не се е явил, съдията има право да възстанови срока за обжалване на решението по отношение на ответника, ако са спазени следните условия:

- а) ответникът не по своя вина не се е запознал своевременно с документа, за да се защити, или с решението, за да може да го обжалва; и
- б) основанията за обжалване, посочени от ответника, не изглеждат лишени от основание.

Молба за възстановяване на срок[а] се допуска за разглеждане само ако е подадена в разумен срок, след като ответникът е узнал за решението.

Всяка държава членка може да заяви в съответствие с член 23, параграф 1, че такава молба няма да бъде приета за разглеждане, ако е била подадена след изтичане на срока, който държавата определя в своето съобщение, но който в никакъв случай не е по-малък от една година, считано от постановяване на решението.

5. Параграф 4 не се прилага за решенията, които се отнасят до гражданското състояние или правоспособността и дееспособността на лицата“.

Национално право

- 22 Германският граждански процесуален кодекс (Zivilprozessordnung) съдържа в членове 185, 186 и 188 следните разпоредби в областта на връчването чрез публикуване:

„Член 185 Връчване чрез публикуване

Връчването може да се извърши чрез публично обявление (връчване чрез публикуване) когато

1. местоживеенето на заинтересованото лице е неизвестно и когато не е възможно съответният акт да се връчи на представител или на пълномощник по делото;
2. не е възможно да се извърши връчване на юридическо лице, което е задължено да впише в търговския регистър професионален адрес в страната, било на този адрес, било на адреса на упълномощено да получава съобщения лице, вписан в търговския регистър, било на друг адрес в страната, узнат без извършване на проучване;
3. връчване в чужбина не е възможно или съществува голяма вероятност то да бъде неуспешно; или
4. не е възможно да се извърши връчване, тъй като мястото на връчване представлява жилище на лице, срещу което съгласно членове 18—20 от Закона за съдилищата не може да се предяви иск.

Член 186 Допускане и изпълнение на връчването чрез публикуване

- 1) Сезираният съд решава дали да допусне връчване чрез публикуване. Това решение може да се приеме без провеждане на устно производство.
- 2) Връчването чрез публикуване се извършва посредством обявление на таблото за съобщения или с публикуването на това обявление в общодостъпна в съда електронна информационна система. Обявлението може да се публикува и в електронна информационна и съобщителна система на съда за публикуване на съобщения. Обявлението трябва да съдържа:
 1. лицето, на което се връчва актът;
 2. името и последния известен адрес на адресата на съобщението;
 3. датата, референтния номер на акта и наименованието на предмета на спора; както и
 4. мястото, на което е предоставен достъп до акта.

Обявлението трябва да посочва, че актът е връчен чрез публикуване и че могат да започнат да текат срокове, при изтичането на които заинтересованото лице може да бъде лишено от правата му. При връчване на призовка обявлението трябва да посочва, че актът съдържа призовка за явяване пред съд, чието незачитане може да доведе до отрицателни правни последици.

3) Актовете трябва да посочват датата на публикуване на обявлението и датата, на която то ще бъде снето.

[...]

Член 188 Момент на връчването чрез публикуване

Актът се счита за връчен след изтичането на един месец от публикуването на обявлението. Сезираният съд може да определи по-дълъг срок“.

23 Член 331 от германския граждански процесуален кодекс, озаглавен „Осъждане на ответника в неприсъствено производство“, гласи:

„1. Ако ищецът иска да бъде постановено решение в неприсъствено производство срещу ответник, който не се е явил на съдебното заседание, истинността на фактите, изложени от ищеца по време на съдебното заседание, се счита за приета. Това правило не се прилага по отношение на фактите, предназначени да обосноват компетентността на съда по силата на член 29, параграф 2 или член 38.

2. Ако изтъкнатите от ищеца доводи обосновават предявените искания, те следва да се уважат. В обратния случай искът трябва да се отхвърли.

3. Когато обратно на предвиденото в член 276, параграф 1, първо изречение и параграф 2, ответникът не е посочил своевременно, че желае да представи защитата си срещу иска, по искане на ищеца съдът се произнася без устни състезания. Това правило не се прилага, ако декларацията на ответника постъпи в съда, преди подписаното от съдиите решение да бъде изпратено на секретариата. Искането може да се представи още с документа за образуване на производството. Съдът може да се произнесе без провеждане на устни състезания и когато изтъкнатите от ищеца доводи не обосновават претенциите му по акцесорно искане, при условие че ищецът е бил уведомен за тази възможност преди произнасянето на съда“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

24 Г-н De Visser е собственик на наименование на домейн и отговаря за уебсайта www.****.de. Под електронната препратка „Fotos und Videos“ (снимки и видео) на този уебсайт може да се види една снимка на G. След използване на препратката „für weitere Fotos hier klicken“ („натиснете тук за повече снимки“) могат да бъдат видени различни снимки на последната, на които тя е показана отчасти гола.

25 Това положение произтича от обстоятелството, че към 2003 г. G е проявила интерес към уебсайта на г-н De Visser, както и към предлаганите от него услуги и по тази причина се е свързала с последния. Впоследствие той използвал своя сътрудничка и поръчан от него фотограф, за да реализира фотографии на G в Германия, като е предвидено те да се използват „für eine Party“ („за една забава“). G обаче никога не е давала съгласието си за публикуването на тези фотографии. Освен това въпросът за публикуването на посочените фотографии в интернет въобще не е бил обсъждан с нея и следователно не е бил предмет на каквото и да било конкретно споразумение.

26 Едва през 2009 г. колеги от работата на G ѝ обърнали внимание върху публикуването на разглежданите фотографии в интернет.

- 27 Както изискваните от закона данни за разглеждания уебсайт, така и базата данни на DENIC (регистър на домейна „.de“) посочват като „Admin-C“ (administrative contact) г-н N**** с адрес в Дортмунд (Германия). Нито едно лице обаче не е вписано в телефонния указател на Дортмунд под това име.
- 28 Местонахождението на сървъра, на който е качен разглежданият уебсайт, не е известно.
- 29 В изискваните от закона данни за уебсайта www.****.de г-н De Visser е вписан като собственик на домейна с адрес в Terneuzen (Нидерландия) и с пощенски адрес във Venlo (Нидерландия). Връчването на тези адреси обаче не било възможно, тъй като всяка една от пощенските пратки била върната със забележката „Непознат на този адрес“. След запитване консулството на Кралство Нидерландия в Мюнхен (Германия) обявява, че г-н De Visser не е вписан в нито един регистър на населението в Нидерландия.
- 30 След предоставянето на правна помощ на G, на 8 февруари 2010 г. запитващата юрисдикция приема определение за връчване на документа за образуване на производството чрез публикуване, както и за образуване на подготвително писмено производство. Преди това, в рамките на производството по молбата за правна помощ, наистина са правени опити да се изпрати проектът за документа за образуване на производството до г-н De Visser чрез обикновени пощенски пратки на различни адреси.
- 31 В съответствие с германския граждански процесуален кодекс връчването чрез публикуване на документа за образуване на производството е извършено чрез обявление на таблото за съобщения на Landgericht Regensburg от 11 февруари до 15 март 2010 г. Към деня на приемане на акта за преюдициално запитване срокът, определен в посоченото връчване за г-н De Visser, за да представи защитата си, е изтекъл без реакция от страна на последния. Запитващата юрисдикция счита, че предвид обстоятелствата следва да се приеме, че към този момент г-н De Visser не знае за образуването пред нея производство срещу него.
- 32 Запитващата юрисдикция добавя, че ако предвидената в националното право възможност за връчване чрез публикуване на документа за образуване на производството не се допуска от правото на Съюза, за G ще остане единствено възможността да посочи други адреси на г-н De Visser, на които би могло да се извърши връчването, което тя най-вероятно няма да може да направи, тъй като не знае тези адреси или не може да ги определи. Това положение обаче може да е несъвместимо с член 47, първа алинея от Хартата, тъй като в такъв случай G фактически би била лишена от правото на ефективна съдебна защита, което ѝ е гарантирано.
- 33 Тъй като освен това има съмнения относно приложимостта и тълкуването на Регламент № 44/2001, както и относно определянето на материалното право, приложимо към иска в главното производство, Landgericht Regensburg решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Противоречи ли на член 6, параграф 1, първа алинея, първа част от изречението [ДЕС] във връзка с член 47, параграф втори, изречение първо от Хартата [...] или на други разпоредби от правото на Съюза национална правна уредба на т.нар. „връчване чрез публикуване“ (връчване чрез обявление на таблото за съобщения на разпоредилата връчването национална юрисдикция за срок от един месец съгласно членове 185—188 от германския граждански процесуален кодекс), в случай че ответникът по гражданско дело в началния му етап действително е оповестил на уебсайта си определен адрес на територията на Европейския съюз, но въпреки това на този адрес не може да бъде извършено съответното съдебно връчване, тъй като на това място не може да бъде открит ответникът, а е невъзможно да се установи по друг начин кой е адресът, на който пребивава към съответния момент?

2) При положителен отговор на [първия] въпрос:

В този случай задължена ли е националната юрисдикция да следва досегашната практика на Съда (последното решение във връзка с това е Решение от 12 януари 2010 г. по дело Petersen, C-341/08, [Сборник, стр. I-47]) и да откаже да приложи разпоредбите от националното право, които позволяват връчването чрез публикуване, дори и при положение че националното право запазва възможността за отказ за разглеждане на делото на такова основание единствено за Bundesverfassungsgericht?

и:

С оглед защитата на правата си следва ли ищцата да посочи на сезираната национална юрисдикция нов адрес на ответника, на когото документът за образуване на производството да може да бъде връчен отново, тъй като според националното право не би било възможно да започне и да завърши разглеждането на гражданското дело без връчване чрез публикуване и без да е известен адресът, на който пребивава ответникът?

3) При отрицателен отговор на [първия] въпрос: допуска ли член 26, параграф 2 от Регламент [...] № 44/2001 [...], в конкретния случай бъде постановено неприсъствено съдебно решение на основание член 331 от германския граждански процесуален кодекс и следователно да бъде издадено изпълнително основание при безспорни вземания по смисъла на Регламент [...] № 805/2004 [...], доколкото се иска постановяване на съдебно решение, с което да се осъди ответникът да заплати на ищцата обезщетение за неимуществени вреди в размер на най-малко 20 000 EUR, заедно с лихви, както и направените разноски за адвокатски възнаграждения в размер на 1 419,19 EUR заедно с лихви?

Преюдициалните въпроси по-долу се поставят единствено при условие че ищцата може да продължи делото в съответствие с отговорите на Съда на [първи—трети] въпрос [...]:

4) С оглед на предвиденото в член 4, параграф 1 и член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, приложим ли е този регламент и в случаите, в които ответникът по гражданско дело, по което се иска преустановяване и забрана на определено действие, предоставяне на определени сведения и заплащане на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, причинени във връзка с управлението на уебсайт, всъщност (се предполага, че) е гражданин на Съюза по смисъла на член 9, второ изречение ДЕС, като обаче неговото местопребиваване не е известно, но може да се допусне, въпреки че в никакъв случай не е сигурно, че към настоящия момент пребивава извън територията на Съюза, както и извън територията, спрямо която продължава да се прилага Конвенцията относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, подписана в Лугано на 16 септември 1988 г., а от друга страна, точното местонахождение на сървъра, на който е качен съответният уебсайт, не е известно, макар да може да се предположи, че се намира на територията на Съюза?

5) Ако към конкретния случай се прилага Регламент № 44/2001: трябва ли — при положение че е налице (опасност от) нарушаване на правата, свързани с личността, в резултат на публикуването на определено съдържание на уебсайт — изразът „мястото, където [...] може да настъпи вредоносното събитие“, който се съдържа в член 5, точка 3 от този регламент, да се тълкува в смисъл, че:

[ищцата] има право да иска операторът на уебсайт да бъде осъден да преустанови извършването на определено действие, да предостави определени сведения и да заплати обезщетение за претърпени неимуществени вреди, независимо от обстоятелството къде е

установен ответникът (в рамките на или извън територията на Съюза), като предяви иск пред съдилищата на която и да е държава членка, от която е достъпен съответният уебсайт,

или:

за да е налице компетентност на съдилищата на определена държава членка, в която ответникът не е установен, или липсват основания да се приеме, че ответникът пребивава на територията на тази държава членка, е необходимо да съществува особена привръзка на спорното съдържание или на съответния уебсайт с държавата на сезирания съд (привръзка със съответната държава), а не само техническа възможност за достъп до въпросното съдържание или уебсайт от тази държава?

- 6) Ако се изисква такава особена привръзка със съответната държава: по какви критерии трябва да се определя тази привръзка?

Има ли значение дали операторът на спорния уебсайт целенасочено го е предназначил (и) за потребителите на интернет в държавата на сезирания съд, или е достатъчно информацията, която е достъпна чрез този уебсайт, да има обективна връзка с държавата на сезирания съд, в смисъл че с оглед на конкретните обстоятелства по случая, и по-специално с оглед на съдържанието на спорния уебсайт, в държавата на сезирания съд фактически може да е настъпил или да настъпи конфликт на противоречиви интереси — от една страна, интереса на ищцата от зачитане на нейните права, свързани с личността, и от друга, интереса на оператора на уебсайта да определя съдържанието на последния — или този конфликт на интереси е настъпил, вследствие на обстоятелството, че един или повече познати на засегнатото лице, чиито права, свързани с личността, са нарушени, са узнали съдържанието на въпросния уебсайт?

- 7) За установяването на особената привръзка релевантен ли е броят на посещенията на спорния уебсайт от територията на държавата на съда?
- 8) Ако съгласно отговора на предходните въпроси запитващата юрисдикция е компетентна да разгледа иска: приложими ли са и към конкретния случай правните принципи, установени от Съда в Решение от 7 март 1995 г. по дело Shevill и др. (C-68/93, Recueil, стр. I-415)?
- 9) Ако за да се потвърди наличието на компетентността, не е необходима особена привръзка с държавата на сезирания съд или ако за да се приеме, че е налице такава привръзка, е достатъчно спорната информация да има обективна връзка с държавата на сезирания съд, в смисъл че с оглед на конкретните обстоятелства по случая, и по-специално с оглед на съдържанието на спорния уебсайт, в държавата на сезирания съд фактически може да е настъпил или да настъпи конфликт между противоречиви интереси, съответно такъв конфликт да е настъпил, вследствие на обстоятелството, че един или повече познати на засегнатото лице, чиито права, свързани с личността, са нарушени, са узнали съдържанието на въпросния уебсайт, и ако в такъв случай установяването на особената привръзка не предполага да е налице определен минимален брой посещения на спорния уебсайт от територията на държавата на сезирания съд или ако Регламент № 44/2001 въобще не може да бъде приложен към настоящия случай:

трябва ли член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2000/31 [...] да се тълкува в смисъл, че тези разпоредби трябва да се разглеждат като стълкновителни норми, в смисъл че изключват и в областта на гражданското право прилагането на националните стълкновителни норми и предвиждат прилагане единствено на правото, действащо в държавата по произход,

или:

тези разпоредби трябва да се разглеждат като коректив с проявление на плоскостта на материалното право, при действието на който правното решение, сочено за приложимо от националните стълкновителни норми, се променя по същество и се съобразява с изискванията на държавата по произход?

- 10) В случай че разпоредбите на член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2000/31 [...] имат характер на стълкновителни норми:

посочените разпоредби изискват ли да се приложи само действащото в държавата по произход материално право, или изискват да се приложат и действащите в нея стълкновителни норми, при което да е възможно правото на държавата по произход всъщност да препраща към правото на държавата по предназначение?

- 11) В случай че разпоредбите на член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2000/31 [...] имат характер на стълкновителни норми:

въз основа на кой от следните критерии следва да се определи мястото на установяване на лицето, предлагащо конкретните услуги: въз основа на неговото (предполагаемо) настоящо местопребиваване, въз основа на неговото местопребиваване към момента на публикуване на снимките на ищцата или въз основа на (предполагаемото) местонахождение на сървъра, на който е качен съответният уебсайт?“.

- 34 С писмо от 28 октомври 2011 г. секретариатът на Съда изпраща на запитващата юрисдикция препис от Решение от 25 октомври 2011 г. по дело eDate Advertising и др. (C-509/09 и C-161/10, Сборник, стр. I-10269), като я поканва да посочи дали в светлината на това решение поддържа преюдициални въпроси 5—11.

- 35 С решения от 10 и 16 ноември 2011 г., постъпили в Съда съответно на 10 и 16 ноември 2011 г., запитващата юрисдикция уведомява последния, че оттегля въпроси 5—10, но поддържа единадесетия си въпрос, като го преформулира по следния начин:

„Като се вземе предвид Решение [...] по дело eDate Advertising [посочено по-горе], следва ли член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2000/31 [...] да се тълкува в смисъл, че ако не е известно мястото на установяване на доставчика на услугите и ако е възможно това място на установяване да се намира извън територията на [Съюза], приложимо в координираната област е единствено правото на държавата, в която се намира местоживеенето, съответно постоянното местопребиваване на увреденото лице, или

в координираната област от Директива 2000/31 [...], следва да се гарантира, че спрямо доставчика на услуга на електронната търговия не се прилагат по-строги изисквания от предвидените в действащото материално право в държавата членка, чийто гражданин се предполага, че е доставчикът на услугите, или

в този случай в координираната област от Директива 2000/31 [...] следва да се гарантира, че спрямо доставчика на услуга на електронната търговия не се прилагат по-строги изисквания от предвидените в действащото материално право във всички държави членки?“.

- 36 При тези условия Съдът трябва да се произнесе само по първите четири първоначално поставени въпроса и по последния преформулиран въпрос.

По преюдициалните въпроси

По четвъртия въпрос

- 37 С четвъртия си въпрос, който следва да се разгледа на първо място, запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали при условия като тези в главното производство член 4, параграф 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на член 5, точка 3 от същия регламент по отношение на иск за отговорност поради управлението на уебсайт срещу ответник, който вероятно е гражданин на Съюза, но чието местонахождение е неизвестно.
- 38 В акта си за преюдициално запитване посочената юрисдикция всъщност отбелязва, че макар много обстоятелства да сочат, че ответникът се намира на територията на Съюза, това не е абсолютно сигурно. Тя си поставя въпроси по-специално относно тълкуването на критерия „няма местоживеење в държава членка“, който налага в съответствие с член 4, параграф 1 от Регламент № 44/2001 прилагането на националните правила за компетентност вместо единните правила на посочения регламент.
- 39 В това отношение трябва да се припомни, от една страна, че при обстоятелства, при които местоживеењето на ответник — гражданин на Съюза, е неизвестно, прилагането на установените от Регламент № 44/2001 единни правила вместо тези, които действат в отделните държави членки, съответства на императивното изискване за правна сигурност и на преследваната от този регламент цел за укрепване на правната защита на установените в Съюза лица, като същевременно позволява на ищеца лесно да определи юрисдикцията, която може да сезира, а на ответника — разумно да предвиди пред коя юрисдикция може да бъде призован (вж. в този смисъл Решение от 17 ноември 2011 г. по дело *Hypoteční banka* C-327/10, Сборник, стр. I-11543, точка 44).
- 40 От друга страна, думите „няма местоживеење в държава членка“, използвани в член 4, параграф 1 от Регламент № 44/2001, следва да се разбират в смисъл, че прилагането на националните правила вместо единните правила за компетентност е възможно само когато сезираната юрисдикция разполага и с доказателства, позволяващи ѝ да направи извод, че ответникът — гражданин на Съюза, който няма местоживеење в държавата членка на посочената юрисдикция, действително има местоживеење извън територията на Съюза (вж. в този смисъл Решение по дело *Hypoteční banka*, посочено по-горе, точка 42).
- 41 При липса на такива доказателства международната компетентност на юрисдикция на държавата членка се установява, съгласно Регламент № 44/2001, когато са изпълнени условията за прилагане на някои от предвидените в този регламент правила за компетентност, и по-специално това по член 5, точка 3, във връзка с деликтната или квазиделиктната отговорност.
- 42 С оглед на гореизложеното следва да се отговори на четвъртия въпрос, че при обстоятелства като тези по главното производство член 4, параграф 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска прилагането на член 5, точка 3 от същия регламент по отношение на иск за отговорност поради управлението на уебсайт срещу ответник, който вероятно е гражданин на Съюза, но чието местонахождение е неизвестно, ако сезираната юрисдикция не разполага с доказателства, позволяващи ѝ да приеме, че ответникът действително има местоживеење извън територията на Съюза.

По първия въпрос и първата част от третия въпрос

- 43 С първия си въпрос и с първата част от третия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска произнасянето на съдебно решение в неприсъствено производство срещу ответник, на когото документът за образуване на производството е бил връчен чрез публикуване съгласно националното право поради невъзможността да се определи местонахождението му.
- 44 В това отношение следва в самото начало да се уточни, че също както Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с последователните конвенции, свързани с присъединяването на новите държави членки към тази конвенция, Регламент № 44/2001 има за цел не да уеднакви всички процесуални правила на държавите членки, а да уреди в отношенията между тези държави съдебната компетентност за разрешаване на споровете по граждански и търговски дела и да улесни изпълнението на съдебните решения (Решение по дело *Hypoteční banka*, посочено по-горе, точка 37).
- 45 Макар при липса на систематична уредба на вътрешните процесуални правила от правото на Съюза да е необходимо държавите членки да установят, в рамките на процесуалната си автономия, процесуалните правила, които се прилагат спрямо искове, предявени пред техните юрисдикции, тези правила не трябва да нарушават правото на Съюза, и по-специално разпоредбите на Регламент № 44/2001.
- 46 От това следва, че в рамките на приложното поле на този регламент национална юрисдикция може да води производство в съответствие с националното си право срещу лице, чието местоживее не е известно, само когато това не противоречи на правилата за компетентност, установени със същия регламент.
- 47 По отношение на изискванията, които трябва да се спазват при производството, уместно е да се напомни, че всички разпоредби на Регламент № 44/2001 изразяват намерението в рамките на неговите цели да се гарантира, че производствата, водещи до постановяването на съдебни решения, протичат при зачитане на правото на защита (вж. Решение от 21 май 1980 г. по дело *Denilauler*, 125/79, Recueil, стр. 1553, точка 13 и Решение от 2 април 2009 г. по дело *Gambazzi*, C-394/07, Сборник, стр. I-2563, точка 23).
- 48 При все това изискването за зачитане на правото на защита, формулирано и в член 47 от Хартата, трябва да се прилага при зачитането на правото на ищеца да сезира дадена юрисдикция, за да се произнесе тя по основателността на неговите претенции.
- 49 С оглед на това в точка 29 от посоченото по-горе Решение по дело *Gambazzi* Съдът е приел, че основните права, като спазването на правото на защита, не представляват безусловни прерогативи, а могат да съдържат ограничения. Тези ограничения обаче трябва действително да отговарят на преследвани от въпросната мярка цели от общ интерес и да не съставляват, с оглед на преследваната цел, прекомерно засягане на посочените права.
- 50 В това отношение следва да се напомни, че Съдът вече е приел, че заинтересоваността да се избегнат ситуации на отказ на правосъдие, пред каквито би се изправил ищец поради невъзможността да се установи местонахождението на ответника, представлява такава цел от общ интерес (Решение по дело *Hypoteční banka*, посочено по-горе, точка 51).

- 51 Що се отнася до императивното изискване, свързано с необходимостта да се избегне несъразмерно засягане на правото на защита, необходимо е да се отбележи, че това изискване намира проявление в правилото, предвидено в член 26, параграф 2 от Регламент № 44/2001, според което съдът спира разглеждането на делото дотогава, докато не бъде доказано, че ответникът е могъл да получи документа за образуване на производството, или равностоен документ в достатъчен срок, който да му позволи да организира защитата си, или че са били предприети всички необходими стъпки за тази цел.
- 52 Що се отнася, от една страна, до приложимостта на тази разпоредба, следва в самото начало да се отбележи, че при обстоятелства като тези по главното производство тя не се засяга от правилата, посочени в член 26, параграфи 3 и 4 от Регламент № 44/2001, а именно член 19 от Регламент № 1393/2007 или член 15 от Хагската конвенция от 1965 година.
- 53 Наистина, редовността на връчването на документа за образуване на производството на неприсъстващ ответник трябва да се преценява с оглед на разпоредбите на посочената конвенция (Решение от 13 октомври 2005 г. по дело *Scania Finance France*, C-522/03, Recueil, стр. I-8639, точка 30) и а fortiori, с оглед на разпоредбите на Регламент № 1393/2007. Това правило обаче важи само в случай че посочените разпоредби са приложими. Както член 1, параграф 2 от Регламент № 1393/2007, така и член 1, втора алинея от Хагската конвенция от 1965 година обаче предвиждат, че тези инструменти „не се прилагат, когато адресът на получателя на документа, който трябва да се връчи, е неизвестен“.
- 54 Ето защо трябва да се приеме, че при обстоятелства като тези по главното производство не се прилага нито член 19 от Регламент № 1393/2007, нито член 15 от Хагската конвенция от 1965 година, тъй като адресът на ответника е неизвестен.
- 55 Що се отнася, на следващо място, до тълкуването на член 26, параграф 2 от Регламент № 44/2001, както Съдът постанови неотдавна, тази разпоредба следва да се разбира в смисъл, че ако не е установено, че ответникът е могъл да получи документа за образуване на производството, компетентната по силата на този регламент юрисдикция би могла правомерно да продължи производството само ако са взети всички необходими мерки, за да се позволи на ответника да се защитава. С тази цел сезираната юрисдикция трябва да се увери, че за откриването на ответника са предприети всички проучвания, изисквани от принципите на дължимата грижа и на добросъвестността (вж. Решение по дело *Hypoteční banka*, посочено по-горе, точка 52).
- 56 Несъмнено, дори ако тези условия са спазени, възможността за продължаване на производството без знанието на ответника посредством — както в главното производство — връчването чрез публикуване ограничава правото на защита на този ответник. Това ограничение обаче е оправдано с оглед правото на ищеца на ефективна защита, като се има предвид, че при отсъствието на такова връчване посоченото право би останало без юридическа стойност (вж. Решение по дело *Hypoteční banka*, посочено по-горе, точка 53).
- 57 Всъщност за разлика от положението на ответника, който при лишаване от възможността да се защитава ефикасно ще бъде в състояние да постигне зачитане на правото на защита, като по силата на член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 се противопостави на признаването на произнесеното срещу него съдебно решение, ищецът рискува да бъде лишен от всякаква възможност за съдебно производство (вж. Решение по дело *Hypoteční banka*, посочено по-горе, точка 54).
- 58 Освен това от практиката на Европейския съд по правата на човека произтича, че правото на достъп до съд, гарантирано от член 6, параграф 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., който съответства на

член 47, втора алинея от Хартата, не се противопоставя на „призоваване чрез обявление“, при условие че правата на заинтересованото лице са надлежно защитени (вж. Решение на ЕСПЧ от 10 април 2003 г. по дело Nunes Dias срещу Португалия, Recueil des arrêts et décisions 2003-IV).

- 59 Следователно на първия въпрос и на първата част на третия въпрос трябва да се отговори, че правото на Съюза следва да се тълкува в смисъл, че допуска произнасянето на съдебно решение в неприсъствено производство срещу ответник, на когото документът за образуване на производството е бил връчен чрез публикуване съгласно националното право поради невъзможността да се определи местонахождението му, при условие че сезираната юрисдикция предварително се е уверила, че за откриването на ответника са предприети всички проучвания, изисквани от принципите на дължимата грижа и на добросъвестността.

По втория въпрос

- 60 Предвид отговора на първия въпрос, даден в предишната точка, не следва да се отговаря на втория въпрос.

По втората част на третия въпрос

- 61 С втората част на третия въпрос, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали правото на Съюза следва да се тълкува в смисъл, че не допуска удостоверяване като европейско изпълнително основание по смисъла на Регламент № 805/2004 на съдебно решение, произнесено в неприсъствено производство, срещу ответник, чийто адрес е неизвестен.
- 62 Безспорно е, че съдебното решение, произнесено в неприсъствено производство, е сред изпълнителните основания по смисъла на член 3 от посочения регламент, които могат да се удостоверят като европейско изпълнително основание. Както се подчертава в съображение 6 от Регламент № 805/2004, липсата на възражения от страна на длъжника, така както е предвидена в член 3, параграф 1, буква б) от този регламент, може да бъде под формата на неявяване в съда на съдебно заседание или на липса на отговор на поканата на съда да уведоми писмено за намерението да се защитава по делото.
- 63 При все това член 14, параграф 2 от същия Регламент предвижда, че „за целите на този регламент връчване в съответствие с параграф 1 не е приемливо, ако адресът на длъжника не е известен със сигурност“.
- 64 Следователно от самия текст на Регламент № 805/2004 произтича, че съдебно решение, постановено в неприсъствено производство, при невъзможност да се определи местоживеенето на ответника, не може да се удостовери като европейско изпълнително основание. Този извод следва и от анализа на целите и на структурата на този регламент. Всъщност той въвежда механизъм на дерогации от общия режим на признаване на съдебните решения, като условията за тези дерогации по принцип подлежат на стриктно тълкуване.
- 65 Освен това в съображение 10 от Регламент № 805/2004 се подчертава, че когато съд на държава членка е постановил съдебно решение относно безспорно вземане, без длъжникът да е участвал в производството, премахването на контрола в изпълняващата държава членка е неизбежно свързано и зависимо от съществуването на достатъчна гаранция за спазване на правото на защита.
- 66 Както личи обаче от точка 57 от настоящото решение, предоставената по силата на член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 възможност за ответника да се противопостави на признаването на произнесено срещу него съдебно решение, му позволява да постигне зачитане на правото си на защита. Тази гаранция обаче би отсъствала, ако при обстоятелства като тези

по главното производство съдебното решение, постановено в неприсъствено производство срещу ответник, който не е узнал за последното, се удостовери като европейско изпълнително основание.

- 67 Ето защо следва да се приеме, че съдебно решение, произнесено в неприсъствено производство срещу ответник, чийто адрес е неизвестен, не трябва да се удостоверява като европейско изпълнително основание по смисъла на Регламент № 805/2004.
- 68 Следователно на втората част на третия въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска удостоверяване като европейско изпълнително основание по смисъла на Регламент № 805/2004 на съдебно решение, произнесено в неприсъствено производство срещу ответник, чийто адрес е неизвестен.

По единадесетия въпрос

- 69 С единадесетия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2000/31 трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага в хипотеза, при която не е известно мястото на установяване на доставчика на услугите на информационното общество.
- 70 В това отношение трябва да се констатира, че както ясно личи от Решение по дело eDate Advertising и др., посочено по-горе, установяването на доставчика на съответните услуги на информационното общество в държава членка е основанието и условието за прилагане на механизма, предвиден в член 3 от Директива 2000/31. Всъщност посоченият механизъм цели да се осигури свободата на предоставяне на услуги на информационното общество между държавите членки чрез подчиняването на посочените услуги на законодателството на държавата членка, в която са установени доставчиците на последните (Решение по дело eDate Advertising и др., посочено по-горе, точка 66).
- 71 Следователно, като се има предвид, че възможността за прилагане на член 3, параграфи 1 и 2 от посочената директива зависи от определянето на държавата членка, на чиято територия действително е установен доставчикът на съответните услуги на информационното общество (Решение по дело eDate Advertising и др., посочено по-горе, точка 68), запитващата юрисдикция трябва да провери дали ответникът в главното производство действително е установен на територията на държава членка. Ако последният не е установен на територията на държава членка, предвиденият в член 3, параграф 2 от Директива 2000/31 механизъм не се прилага.
- 72 При тези обстоятелства на единадесетия въпрос следва да се отговори, че член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2000/31 трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага в хипотеза, при която не е известно мястото на установяване на доставчика на услугите на информационното общество, доколкото прилагането на тази разпоредба зависи от определянето на държавата членка, на чиято територия действително е установен доставчикът на съответните услуги.

По съдебните разноски

- 73 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

- 1) При обстоятелства като тези по главното производство член 4, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че допуска прилагането на член 5, точка 3 от същия регламент по отношение на иск за отговорност поради управлението на уебсайт срещу ответник, който вероятно е гражданин на Съюза, но чието местонахождение е неизвестно, ако сезираната юрисдикция не разполага с доказателства, позволяващи ѝ да приеме, че ответникът действително има местоживеене извън територията на Европейския съюз.
- 2) Правото на Съюза следва да се тълкува в смисъл, че допуска произнасянето на съдебно решение в неприсъствено производство срещу ответник, на когото документът за образуване на производството е бил връчен чрез публикуване съгласно националното право поради невъзможността да се определи местонахождението му, при условие че сезираната юрисдикция предварително се е уверила, че за откриването на ответника са предприети всички проучвания, изисквани от принципите на дължимата грижа и на добросъвестността.
- 3) Правото на Съюза следва да се тълкува в смисъл, че не допуска удостоверяване като европейско изпълнително основание, по смисъла на Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания, на съдебно решение, произнесено в неприсъствено производство срещу ответник, чийто адрес е неизвестен.
- 4) Член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар („Директива за електронната търговия“), не се прилага в хипотеза, при която не е известно мястото на установяване на доставчика на услугите на информационното общество, доколкото прилагането на тази разпоредба зависи от определянето на държавата членка, на чиято територия действително е установен доставчикът на съответните услуги.

Подписи